

2018-05-28

Debattartikel publicerad i Svenska Dagbladet 2018-05-28

Vi behöver resurser för att rädda hotat kulturarv

Musikverket ansvarar för en kulturhistorisk skattkammare, men stora delar av detta kulturarv riskerar att gå förlorat. 22 000 teaterföremål och en stor mängd ljudinspelningar är i behov av akuta insatser. De kan fortfarande räddas, men det kräver extra resurser nu. Och det kan inte vänta.

I arkiv och museer finns våra kollektiva minnen, våra nycklar till historien och till framtiden. Musikverket ska enligt instruktionen "... dokumentera, bevara, främja, bygga upp kunskap om och tillgängliggöra teaterns, dansens och musikens kulturarv." Med nuvarande anslag är det inte möjligt att fullgöra uppdraget för teatersamlingen och en stor del av ljudinspelningarna.

22 000 teaterföremål förvaras i Musikverkets arkivdepå i Nacka, bland annat scenografimodeller, oljemålningar och kostymer. Där finns också omkring 800 000 fotografier och cirka 2 800 hyllmeter med övrigt arkivmaterial.

Teatersamlingen är viktig för Scenkonstmuseets verksamhet, för samhället, för kulturlivets utövare, för forskningen och för allmänheten. Teatern gestaltar sin tids samhälle och värderingar, det gör teaterns kulturarv så viktigt. En pjäs sätts upp gång på gång och varje uppsättning visar hur teatern speglar sin tid.

I dag är 40 procent av teaterföremålen registrerade, övriga föremål är inte tillgängliga för verksamhet, kunskap eller forskning. Stor risk finns för att delar av samlingen förstörs om den inte tas om hand av experter för att identifieras, registreras och fotograferas. Myndighetens resurser räcker inte till detta arbete.

Musikverkets förfogar över exklusiva ljudinspelningar med Svenskt visarkivs dokumentationsinspelningar av folkmusik och intervjuer med musiker, material med kulturellt och ett speciellt demokratiskt värde. Det ger unik inblick i vardagens musik som spelades och sjöngs av vanligt folk utanför de stora scenerna. Elektronmusikstudions samling består av unika originalinspelningar med stort musikhistoriskt värde. Endast en dryg fjärdedel av ljudinspelningarna är digitaliserade och stora delar av materialet kräver akuta insatser.

Musiker och artister använder arkivinspelningarna för att utveckla repertoar och skapa ny musik, som jazzgruppen Oddjobs Grammisbelönade jazzalbum "Folk" (Caprice Records) som skapats utifrån unika arkivinspelningar.

Digitalisering av musikinspelningar med konstnärlig verkshöjd ställer höga krav på specialistkompetens, kalibrering av utrustning och teknisk kontroll – och det måste ske i realtid. Med nuvarande kapacitet tar det 30 år att hantera de mest hotade inspelningarna, och då har en stor del av materialet redan gått förlorat.

En oundviklig flytt gör situationen än mer akut. 30 juni 2021 ska arkivdepån med teatersamlingen vara utrymd, huset ska rivras. En sådan flytt är omfattande och behöver inledas snarast.

Musikverket har under en följd av år understrukt dessa behov i budgetunderlag och i dialog med kulturdepartementet, med företrädare för riksdagens kulturutskott och med forskare inom teater och musik. Men prat räcker inte, nu behövs aktiv handling och mer resurser.

Det kan inte vänta.

Gerhard Kunosson, vikarierande generaldirektör Musikverket

Daniel Wetterskog, chef för Scenkonstmuseet

Dan Lundberg, chef för Musikverkets arkiv & biblioteksavdelning

Fredrik Wetterqvist, ständig sekreterare, Kungliga Musikaliska Akademien

Rikard Hoogland, docent i teatervetenskap, biträdande prefekt Institutionen för kultur och estetik vid Stockholm universitet

Ulricha Johnson, verksamhetschef, Scensverige